

IZ HOMESIGNA V JEZIK

NASTANEK ZNAKOVNEGA JEZIKA NIKARAGVE

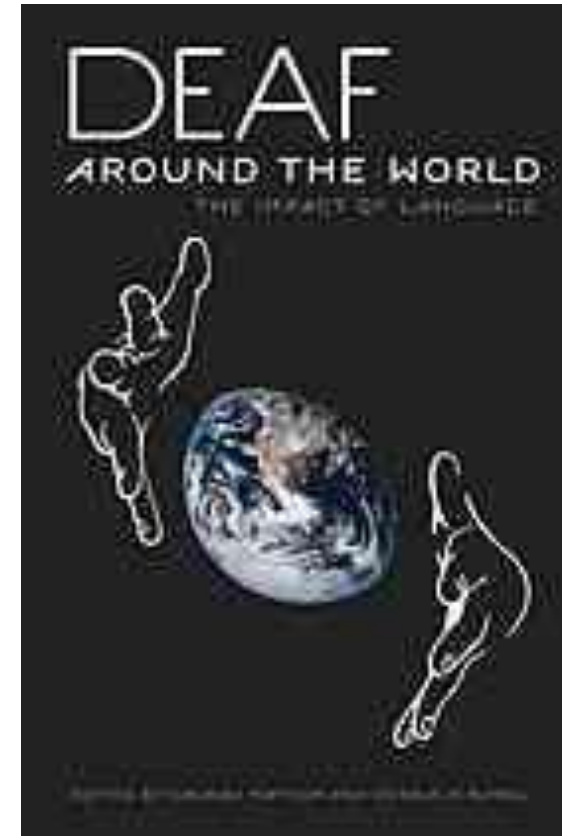
MATIC PAVLIČ, PEF, 3. 12. 2020

KOMUNIKACIJSKI RAZVOJ GLUHIH IN NAGLUŠNIH

LITERATURA

Roland Pfau (2011). A point well taken: On the typology and diachrony of pointing. In D. J. Napoli & G. Mathur (ur.): Deaf around the world. The impact of language. Oxford: Oxford University Press, 144-163.

Ann Senghas in Marie Coppola (2011). Getting to the point: how a simple gesture became a linguistic element in Nicaraguan signing. In D. J. Napoli & G. Mathur (ur.): Deaf around the world. The impact of language. Oxford: Oxford University Press, 144-163.

CHAPTER 4 RESPONSE

A Point Well Taken

On the Typology and Diachrony of Pointing

Roland Pfau

INTRODUCTION

For attentive observers, the claim that pointing is ubiquitous in everyday interaction will not come as a surprise. A brief lecture on the distribution and form of pointing gestures will probably also convince them that pointing can be considered a foundational building block of human communication (Kita 2003b). First, pointing appears to be species-specific chimpanzees, for instance, do not point—at least not with their index finger (Ponelli and Lewis 1994; but cf. also Leavens, Hopkins, and Rieč 1996). Based on a wealth of cross-cultural studies, it has been suggested that pointing is a universal human behavior attested in cultures around the world. Second, in babies, pointing to nearby objects emerges only on at an average age of eleven months (Butterworth and Montanette 1996). Moreover, research indicates that the combination of single-word utterances and pointing gestures may function as a transitional bridge between one- and two-word speech (Goldin-Meadow and Butcher 2003). Third, to a certain extent, the use of pointing gestures seems to be rule-based and tightly linked to the accompanying speech (Kendon 2004). What is more, since utterances simply cannot be interpreted without taking into account the accompanying pointing gestures.

In their original and insightful study, Senghas and Coppola (chapter 4, this volume; hereafter S&C) investigate the use and distribution of pointing signs in Nicaraguan Sign Language (NSL), a sign language that emerged—under the averted eye of linguists—at a deaf school in Managua in the past thirty years (Kop, Senghas, and Coppola 1999; Jolich 2005). In their chapter S&C focus on locative points (i.e., adverbials such as 'there') and nominal points (i.e., demonstratives/determiners and personal pronouns) and analyze data from home signers and from three distinct cohorts of NSL users, where cohort membership is determined by the period in which an individual entered the

CHAPTER 4

Getting to the Point

How a Simple Gesture Became a Linguistic Element in Nicaraguan Signing

Ann Senghas and Marie Coppola

INTRODUCTION

If you have ever watched people communicating in a sign language you didn't know, you most likely remember seeing many unfamiliar signs—too many to follow the conversation. But sprinkled among them you also may have noticed some familiar movements, including nods, facial expressions, and even local hand gestures. They probably looked a lot like the gestures that hearing people make when they are talking. In the hands of Deaf people, many such gesticulations are, in fact, signs. As signs, they have a different meaning from the identical gesture and can be combined with other signs in a way that a gesture cannot.

Why is this the case? First, it seems pretty clear that many signs originally came from gestures, which were the raw materials that deaf people used when they first created sign languages. Then, as the gestures became coordinated with each other to form a language, their meanings and their linguistic functions changed.

For basic vocabulary, the historical path is the most obvious. If there is a local gesture that means 'drink,' it can easily be adapted into a sign that means 'drink.' A gesture commonly used by beggars to ask for money can become a sign for 'beg.' Gestures can be reshaped into linguistic elements, too (Casey 2003; Newport and Supalla 2000; Wilson 2004), and here the gap between the gesture and the sign is greater. However, it is often still possible to trace the link from a modern sign back to its gesture. A sign in Jordanian Sign Language that marks events as not yet completed likely originated as a common Jordanian gesture that means 'wait a second' (Hendriks 2004). A future marker in American Sign Language (ASL) probably started out as a French gesture that means 'go' (Janzen and Shaffer 2002). Even facial expressions can

1. KAZANJE (GOVOR)

1.1 UVOD

Kazanje je osnovni gradnik človeške komunikacije (Kita 2003b).

- Razširjenost
 - Značilno le za človeka – šimpanzi načeloma ne kažejo (Povinelli in Davis 1994; ampak glej tudi Leavens, Hopkins in Bard 1996).
 - Značilno za vse človeške skupnosti in kulture
- Usvajanje
 - Pri dojenčkih se pojavi v povprečju že okoli 11. meseca (Butterworth in Morissette 1996).
 - Kombinacija besede in kazanja (obgovorne geste) morda služi kot prehod iz enobesednega v dvobesedno obdobje (Goldin-Meadow and Butcher 2003).
- Raba
 - Do določene mere je kazanje podvrženo zakonitostim, ki jih deloma lahko razumemo kot jezikovne, čeprav gre za obgovorno gesto (Kendon 2004).

1. KAZANJE (GOVOR)

1.1 KAJ JE TO?

- Sporazumevalni gib, ki projicira vektor z določenim telesnim delom kot prijemališčem in usmerjenostjo na določen predmet ali prostor (Kita 2003b)
- Kot odgovorna gesta v govornih jezikih kazanje lahko izpolnjuje dve funkciji:
 - Krajevno ('tam')
 - Poimenovalno ('to,' 'on/ona/ono')
- Nekaterih jezikovnih izrazov ne moremo interpretirati oziroma razdvoumiti, če jih ne spremlja odgovorna gesta:
 - „Ta mi je všeč, tisti pa ne.“

1. KAZANJE (GOVOR)

1.3 KAKO KAŽEMO?

Kazanje običajno opravimo z rokami. Na podlagi analize obgovornih kretenj v VB (Northamptonshire) in Italiji (Campania) naj bi se oblika dlani za kazanje izbrala glede na kontekst (Kendon 2004, Kendon in Versante 2003)

- **Iztegnjeni kazalec (1)**

- Prevladuje v vseh človeških skupnostih
- V sproščenem položaju je kazalec nekoliko bolj iztegnjen kot ostali prsti (Povinelli in Davis 1994)
- Kar pa ni tako na primer pri šimpanzih (Povinelli, Bering Giambrone 2003)
- Raba: za določitev individualnega nanosnika med množico predmetov ali oseb (Kendon 2004 , 205)

- **Iztegnjen palec (A)**

- Za kazanje na desno stran
- Identiteta ali lokacija ni bistvena

- **Iztegnjena dlan s prislonjenimi prsti (B)**

- Bolj kot sam predmet/nanosnik, je bistvena njegova povezava s temo (Kendon 2004 , 208)
- Vljudnostna različica?

1. KAZANJE (GOVOR)

1.4 Z MIMIKO?

1. Kazanje z ustnicami

- Razširjeno po predelih JV Azije (Enfield 2001), Avstralije (Wilkins 2003), Latinske Amerike (Sherzer 1973)
- Poleg ustnic so vključeni tudi (Enfield 2001, 186):
 - Hiter dvig brade/glave
 - Usmerjenost glave in pogleda na nanosnika

2. Kazanje z očmi (Wilkins 2003 , 187)

- Sporočevalec najprej preveri, ali ima naslovnikovo pozornost
- Obrne oči na nanosnika
- Ob tem ne obrne glave na nanosnika (po tem se razlikuje od kazanja s pogledom)

2. KAZANJE (KRETANJE)

2.1 UVOD

Ogromno kazanja med kretanjem

- Vsaka četrta kretnja v analizi kretanja štirih kretalcev danskega znakovnega jezika naj bi bila kazalna kretnja (Engberg-Pedersen 2003, 271),
- Vsaka šesta kretnja v analizi kretanja Kata Koloka (vaški znakovni jezik na Baliju) naj bi bila kazalna kretnja (de Vos 2008).
- V SZJ?

2. KAZANJE (KRETANJE)

2.2 RABA

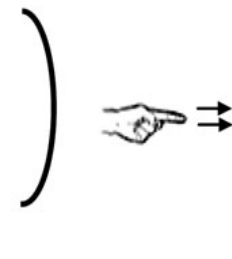
1. Kazalna kretnja v funkciji krajevnega zaimka

- Atributivna ('the house over there')
- Predikativna ('the house is over there').
- Z gibanjem razlikujemo med bližnjimi in daljnimi lokacijami

2. Kazalna kretnja v funkciji samostalniškega določila (Zimmer and Patschke 1990 ; MacLaughlin 1997).

- Določni člen ('the house'); gibanje odsekano in običajno ni ponovljeno
- Kazalni zaimek ('this/that house'); gibanje odsekano in pogosto ponovljeno
- Nekateri trdijo, da se kazalni zaimek od določnega člena po znakovnem redu razlikuje (MacLaughlin 1997), drugi, da se ne (Zhang 2007).

3. Kazalna kretnja v funkciji osebnega zaimka (Lillo-Martin and Klima 1990; Meier 1990; Engberg-Pedersen 1993 , 2003; McBurney 2002; Sandler and Lillo-Martin 2006)

- Razlikovanje med prvo in neprvo osebo? Ali med prvo, drugo in tretjo?
- Gibanje ni odsekano in običajno ni ponovljeno, usmerjenost navzdol

2. KAZANJE (KRETANJE)

2.3 S KATERMIMI OBLIKAMI DLANI?

1. V funkciji osebnega zaimka kazalna kretnja lahko dobi iztegnjeno dlan (B) namesto iztegnjenega kazalca (1). Berenz (2002):
 - Vljudnostna oblika
 - Množinska oblika (več prstov) → vikanje?
2. V funkciji osebnega zaimka kazalna kretnja lahko dobi iztegnjen palec (A) namesto iztegnjenega kazalca (1).
 - Fonološki vpliv?
 - Omejenost pojavitev zaradi tega, ker ta oblika roke označuje čas?
 - VČERAJ, JUTRI (SZJ; NGT; DGS)

2. KAZANJE (KRETANJE)

2.3 S KAKŠNO ORIENTACIJO?

1. Kazalna kretnja v funkciji krajevnega zaimka: usmerjenost navzdol
2. Kazalna kretnja v funkciji osebnega ali kazalnega zaimka: lateralna usmerjenost
 - de Vos (2008) za Kata Kolok
 - Engberg-Pedersen (2003, 278) za DSL.

2. KAZANJE (KRETANJE)

2.4 Z MIMIKO?

Odvisnost in vloga pogleda med kazanjem (Meier 1990; Bahan in Supalla 1995; Berenz 2002; Engberg-Pedersen 2003; Alibašić Ciciliani in Wilbur 2006).

- Senghas in Coppola (2011): pogled spremlja kazalno kretnjo v funkciji krajevnega zaimka, ne (nujno) pa kazalne kretnje v funkciji osebnega/kazalnega zaimka v znakovnem jeziku Nikaragve
- De Vos (2008): pogled spremlja kazalno kretnjo v funkciji osebnega/kazalnega zaimka, ne (nujno) pa kazalne kretnje v funkciji krajevnega zaimka v znakovnem jeziku Kata Kolok
- Meier (1990): znakovni jeziki razlikujejo le med prvo in neprvo osebo
- Berenz (2002): pogled spremlja osebni zaimek v drugi osebi, ne (nujno) pa osebnega zaimka v tretji osebi v brazilskem znakovnem jeziku
- Alibašić Ciciliani in Wilbur (2006): pogled spremlja osebni zaimek v drugi osebi, ne (nujno) pa osebnega zaimka v tretji osebi v hrvaškem znakovnem jeziku

3. GRAMATIKALIZACIJA

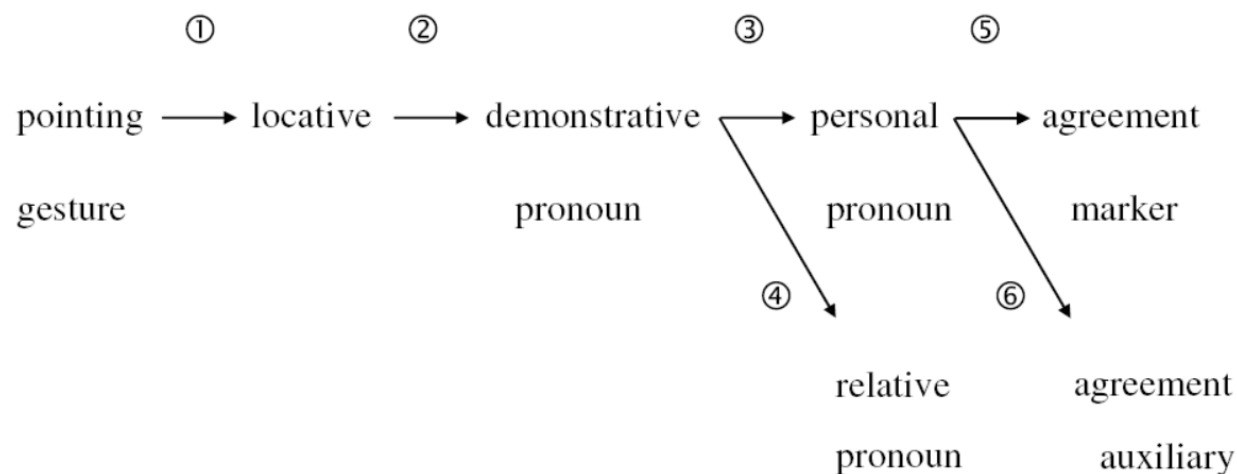
3.1 UVOD

- **Gramatikalizacija je razvoj leksikalnega elementa v funkcijskega**
 - Predlog iz samostalnika (ang. 'face > front')
 - Označevalec časa iz glagola ('go > future').
- Procesi gramatikalizacije, ki so značilni za govorne jezike (Hopper in Traugott 1993; Heine in Kuteva 2002) potekajo tudi v znakovnih jezikih po istem kopitu (Sexton 1999; Pfau in Steinbach 2006).
- **Posebnost znakovnih jezikov: razvoj funkcijskih elementov iz:**
 - Ročnih kretenj (Janzen and Shaffer 2002; Wilcox 2004 , 2007)
 - Mimike (Janzen 1999; McClave 2001)

3. GRAMATIKALIZACIJA

3.2 OD OBGOVORNE GESTE ...

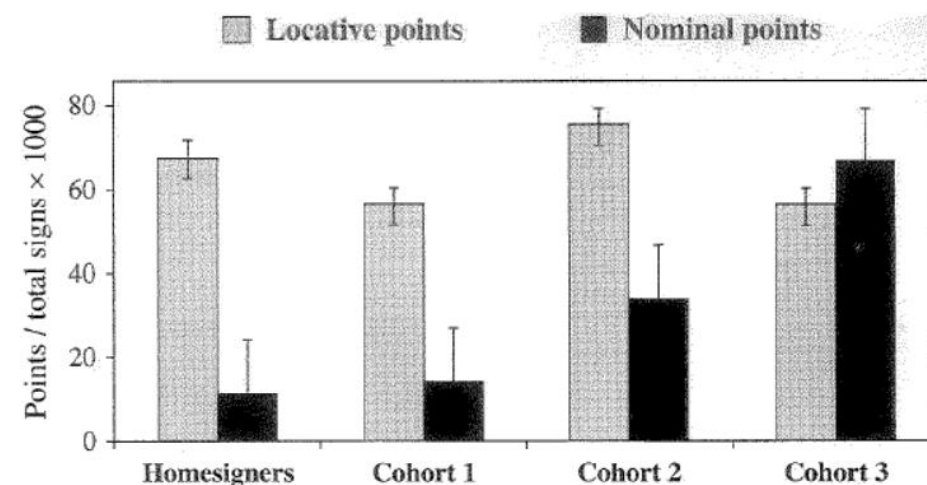
- Pfau in Steinbach (2006):
 - kazanje vstopi v znakovni jezik kot kazalna gesta
 - dobi status kretnje, in sicer krajevnega zaimka
- Razlogi:
 - Kazanje kot obgovorna gesta že ob 11 mesecih pri otrocih, ki usvajajo govorni jezik
 - Kazanje na lokacije je konkretno in nima dodatnih pomenov ali funkcij (ohranja svojo prvotno vlogo)
- V nadaljevanju se krajevni zaimek začne uporabljati za vedno bolj abstraktne funkcije

3. GRAMATIKALIZACIJA

3.3 ... DO KRAJEVNEGA ZAIMKA

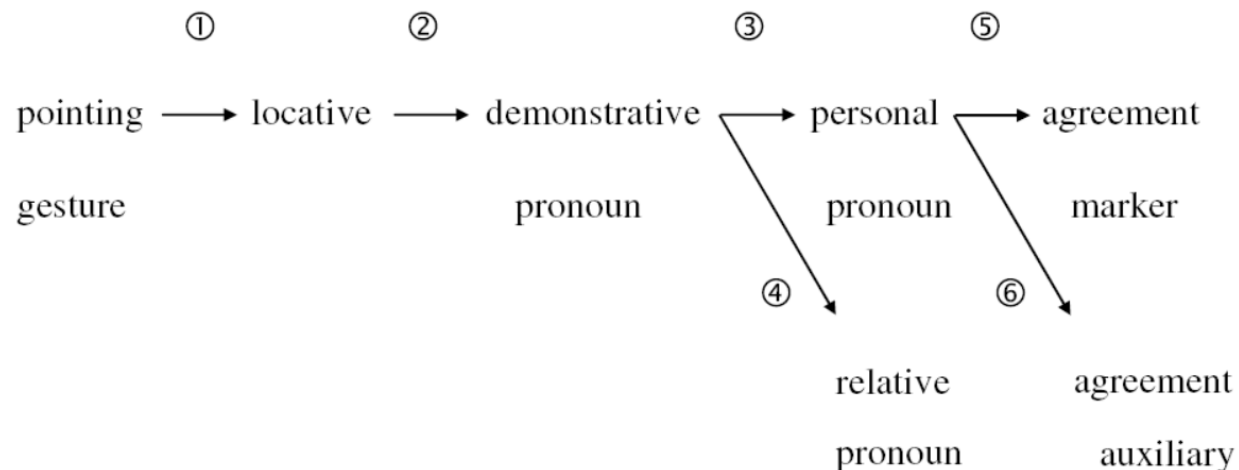
- Vse kohorte kretalcev znakovnega jezika Nikaragve (kohorta je generacija 10 let) uporabljajo kazanje v funkciji krajevnega zaimka statistično gledano enako pogosto (6,0–7,5 krajevnih zaimkov na 100 kretenj).
- Tudi izolirani homesignerji uporabljajo primerljiv odstotek krajevnih zaimkov (približno 6,7 %).
- Ker se odstotek ne spreminja, lahko zaključimo, da kazanje res vstopi v znakovni jezik kot krajevni zaimek.
- V nasprotju s krajevnim zaimkom, se odstotek osebnih/kazalnih zaimkov povečuje glede na kohorto v znakovnem jeziku Nikaragve:
 - 1,4 % prva kohorta
 - 3,2 % druga kohorta
 - 6,7 % tretja kohorta

3. GRAMATIKALIZACIJA

3.4 ... DO KAZALNEGA ZAIMKA

- Kazalni zaimki se pogosto razvijejo iz krajevnih (Heine and Kuteva 2002)
 - bližnji krajevni zaimek v bližnji kazalni zaimek
 - daljni krajevni zaimek v bližnji kazalni zaimek
- Pfau and Steinbach (2006): kazalni zaimek se razvije iz krajevnega zaimka
- Alternativa: iz kazalne geste se razvijeta krajevni zaimek in kazalni zaimek

3. GRAMATIKALIZACIJA

3.5 ... DO OSEBNEGA ZAIMKA

- Problem pri Senghas in Coppola (2011), da ne ločita med osebnim in kazalnim zaimkom. Šele kasneje govorita o:
 - osebnem/kazalnem zaimku, ki je združen s samostalnikom (IX + PTICA) → kazalni
 - osebnem/kazalnem zaimku, ki je združen z glagolom (IX + PLEZATI) → osebni
- Število osebnih/kazalnih zaimkov v kombinaciji
 - s samostalnikom (= kazalnih zaimkov) ostaja enako
 - z glagolom (=osebnih zaimkov) narašča (graf: 4% → 5% → 14%)
- Osebni zaimki se razvijejo iz kazalnih (Heine in Kuteva 2002)
 - Angleški ,he' iz proto indoevropskega kazalnega zaimka ,eis',
 - Francoski osebni zaimek za moški spol ednine ,il' iz latinskega kazalnega zaimka ,ille'.

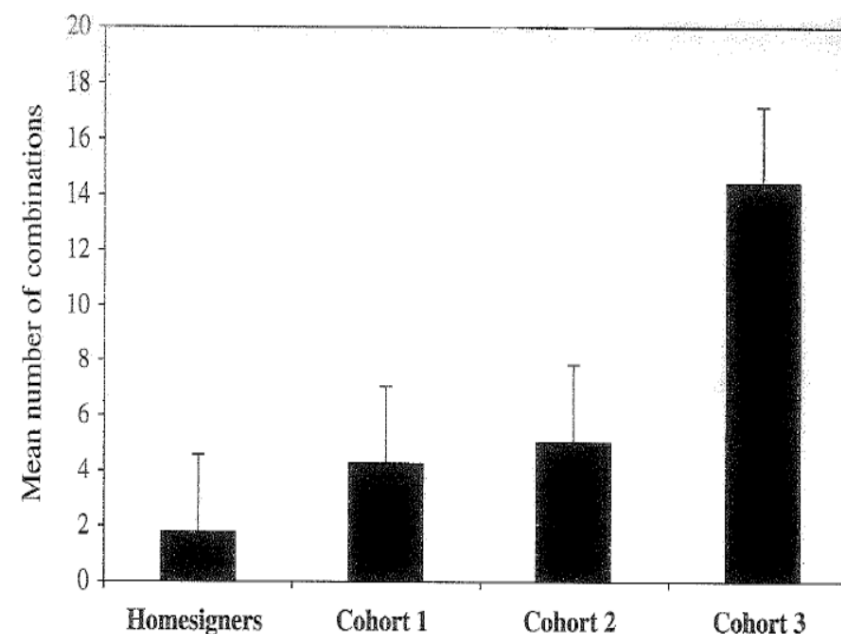

Figure 4.6. Combinations of nominal points with verbs. The number of combinations of nominal points with verbs increases across the language continuum, reflecting the integration of this new function for pointing into the syntax.

3. GRAMATIKALIZACIJA

3.6 ... DO UJEMANJA

- Kazanje je vedno usmerjeno na mesta kretanja v kretalnem prostoru
- Mesta kretanja v kretalnem prostoru vplivajo na obliko glagola v znakovnih jezikih: začetna točka se prilagodi mestu kretanja osebk, končna točka pa mestu kretanja predmeta (Padden 1988; Meir 2002).
- Senghas in Coppola (2001): število ujemalnih glagolov, (glagolov, ki prilagajajo obliko), narašča s kohorto in začetkom usvajanja.
 - Kretalci, ki so v stik z znakovnim jezikom prišli bolj zgodaj, uporabljajo več ujemalnih glagolov tako v 1. kot v 2. kohorti
 - Zgodnji kretalci druge kohorte uporabljajo več ujemalnih glagolov kot zgodnji kretalci prve kohorte
- Ali ujemanje nastane že v drugi kohorti (otroci, ki pridejo v šolo med 1985 in 1990)?
- Označevalci ujemanja najpogosteje nastanejo iz osebnih zaimkov, in sicer tretje osebe ednine
- Ampak: Število kazalnih krenenj v kombinaciji z glagolom naraste šele v tretji kohorti

Za konec: Nastanek pomožnega glagola LOK v SZJ iz dveh povezanih osebnih zaimkov

